

נקודה למחשבה

חודש אדר ב

חידה:

למה לחפש את העלון, כשאפשר לקבל אותו ישירות למייל? Nekuda52@gmail.com נקודה למחשבה...

הידעת?

בערוך השולחן (יו"ד ס' רמז סעיף ה) "קבלתי שאדם המאסף צדקה לאחרים, על ידי זה ניצלים דורותיו מלחור על הפתחים"

אוהב חידות?

כידוע רבי יהודה הנשיא הוא שכתב את המשניות, ישנו משפט אחד שלא הוא כתבו, מהו? פתרונות יתקבלו במערכת פריס ינתן לזוכה

Nekuda52@gmail.com

גליין מס' 97

החידה הקודמת ופירוניה: היכן מצאנו לראשונה שרוח הקודש נורקת באבי הבן בכדי שיקרא לו בשם מסוים? בפרשת נח, עבר קרא לבניו על שם העתיד, מתוך רוח הקודש שנורקה בו, פלג כי בימיו נפלגה הארץ ויקטן על שם שהקטין את עצמו הפותר: הרה"ח עובדיה יוסף הי"ח, ביתר (בראשית י', כה, שפתי חכמים וספורנו).

היבדק וסעי!!!

ולדעת רב נחמן בר יצחק עובר בשני לאוין (סוטה לח). והוסיפו המפרשים לומר, שיש במאכליו ארס שמסוגל להמית, כי ניצוצות רעות יוצאות מעיניו הרעות, ומי שאוכל מזה ניזוק. ומעשה באורח אחד, שהתארח אצל בעל הבית שהיה צר עין מאוד, ובעל כורחו הגיש לפני אורחו קערה גדולה של תבשיל לאכול. בעל הבית לא ישב עם האורח, אלא עלה לעליית הגג. האורח ישב לסעוד בחצר למטה, ובעל הבית ישב בגג, והביט במנת האורח לראות כמה כפות מכניס לפיו. והנה, האורח הרגיש שהאוכל נתקע לו בגרון, וכל כף שמכניס לפיו נבלע בקושי גדול, וגם לאחר שכבר ירד המאכל לבטנו, הוא הרגיש כאילו יש לו בבטן אבנים וסלעים. האורח התחיל לחשוב לעצמו "שמא יש לי איזה חולי או וירוס בגרון או בבטן". מרוב דאגה, החליט האורח להרים ראשו ועיניו לשמים כדי לבקש רחמים מלפני ה' שיושיעו, והנה הוא 'קולט' את בעל הבית יושב על הגג וצופה בו איך הוא אוכל. מיד הבין האורח שכל זה נגרם לו בגלל צרות העין של בעל הבית... הוא נרגע, שכן החולי לא היה בגופו, אלא בנפשו של המארח (אורח חיים לרבנו יוסף חיים זיע"א, אבות ישראל)...

לפני שנגיע לתחנת 'היבדק וסעי!', נפתח בספור... כולם מכירים את 'בר הדיא' פותר החלומות, אליו הגיעו החברותא המיתולוגית, אביי ורבא, לפתרון חלומות. הגמרא מספרת שהחלומות של שניהם היו זהים אלא שבר הדיא היה משנה את הפתרון, לאביי ששילם הוא פתר לטובה, ואילו לרבא שלא שילם הוא פתר לרעה. למרבה הצער, הפתרונות התממשו כך שרבא הפסיד בעסקיו, ילדיו נפלו בשבי ונפטרו, אשתו נפטרה, גירש שתי נשותיו, חשדוהו בגניבה, ובנוסף לכך קיבל מכות משני עיוורים. ורק לאחר שרבא שילם לו הוא פתר סוף-סוף לטובה. והנה, באחד מהחלומות בר הדיא פתר לרבא שיארע לו נס וינצל. רבא עלה להפלגה בספינה, משראה אותו בר הדיא, אמר "למה לי להפליג עם אדם שצריך להיות לו נס, שמא זה יארע בהפלגה זו ואני לא אנצלי?!", על כן בר הדיא ברח, אלא שבדרך פנקסו האישי נפל. רבא הרים את הפנקס, וראה שכתוב בו "כל החלומות הולכין אחר הפה", אמר רבא "ישע, בפיו היו תלויים כל פתרון חלומותיי, וציער אותי כל כך ופתרם לרעה בשעה שהיה יכול לפתור לטובה?!" על הכל אני מוחל לו חוץ מהמוות של אשתי, בתו של רב חסדא, יהי רצון שיימסר לידי המלכות ולא ירחמו עליו!!!", וכך היה, שהמלכות הוציאוהו להורג, ובאיזה אופן? הם כופפו שני עצים וקשרום זה לזה, הם קשרו את רגליו לצמרות העצים, אחד לכל עץ, והתירו את הקשר שבין העצים, כך שהם הזדקפו עד שנבקע גופו לשנים (ברכות נ). ואם נשאל, מה עומד מאחורי רשעות כזו, לפתור לרעה, 'טו' בשביל בצע כסף? מסביר ב'בן יהוידע', שכל זה מחמת צרות העין, בטענה של "אם אני לא מרוויח מזה - למה שאתה תהנה?!"...

אמנם מצאנו קנאה טובה, והיא קנאת סופרים... אלא שגם בזו, אם לא מנתבים אותה נכון, סכנה בצידה... כמובא באבות דרבי נתן (ביא פט"ו) "עין הרע כיצד? שלא תהא עינו של אדם צרה במשנתו [בלימודן] של חבירו. מעשה באדם אחד שהיתה עינו צרה במשנתו של חברו, נתקצרו חייו ונפטר והלך לו", וכמו שראינו בתלמידי רבי עקיבא 'שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי אֶלֶף תְּלִמִידִים הָיוּ לְרַבִּי עֲקִיבָא מֵעַפּוֹ יַעֲד אֲנִיפֶרְס וְכֵלָם בְּפֶרֶק אֶחָד מִתּוֹ, לְפָנָה, שְׁהִיְתָה עֵינֵיהֶם צְרָה אֵלּוּ בְּאֵלוֹ" (בראשית רבה סא, א). אך פלא הוא, שכן בגמרא ביבמות (כב) מובא שהסיבה למותם היא משום "שלא נהגו כבוד זה בזה", ואילו כאן נאמר "שעיניהם צרה?"

וביאר הגר"י לוינשטיין זצ"ל, שאין זו סתירה, אלא סיבה ותוצאה, שכן הסיבה היא שהיתה בהם צרות עין, ותוצאה מכך הם לא נהגו כבוד זה בזה... להראות לך כמה מסלף השקר את האמת, לעיתים נדמה לאדם שהוא לא מתייחס יפה כל כך לחבירו, מחמת חוסר סבלנות, אך הוא אינו מודע שיתכן ודבר זה נובע מתוך צרות עין, מתוך קנאה ושנאה...

ומה שאמרו קנאת סופרים תרבה חכמה, היינו שעל ידי הקנאה יתרבה לימוד התורה, וה'תורה' תרויח מהקנאה. כגון שמקנא בשני שיוודע מסכת מסוימת, וכעת מקבל על עצמו ללמוד מסכת זו, שבזה בסופו של דבר שנים למדו את המסכת, מה שאין כן, אם מקנא בלבו ואומר 'הלואי שבמקום חברי אני הייתי יודע', אך אינו חושב ללמוד, הרי התורה לא מרויחה מהקנאה, וממילא זו קנאה רעה של צרות עין (אוצר הידיעות)...

צר-עין לא מסוגל לראות שלאחרים יותר טוב ממנו... כמו אותו עיור שפגש את הצולע, ושאל אותו "איך הולך?", ענה לו הצולע "כמו שאתה רואה..." בדומה לזה, בחור הגיע לפגישה בביתו של השדכן. והנה, מיד בכניסתו הוא רואה שאין למשודכת עין, הוא מתבונן יותר ומבחין שגם חסרה לה יד, הוא פותח בשיחה ומגלה שבנוסף לכל, היא גם אילמת. הוא פונה לשדכן שישב בצד ולוחש לו בכדי שהיא לא תשמע, "מה הבאת לי?! היא לא רואה, לא מדברת, וגם אין לה יד?", אומר לו השדכן "אל תילחץ, אתה יכול לדבר בקול רם, היא גם לא שומעת..."

בפרט קשה לצר-עין לשמוע שאחרים מועילים לכלל יותר ממנו, מיד הוא חושב שהם 'מקמבנים' את כולם... חוץ מזה שצר העין מסכן, הוא גם מסוכן לאחרים, שאסור להתקרב אליו... עליו נאמר בספר משלי (כג) "אל תלחם את לך עם רע עין ואל תתאיו למְטַעְמִתּוֹ", ומכאן למד רבי יהושע בן לוי שהאוכל ממאכליו עובר בלאו,

רק שנבין, הצרות מביאה צרות... שכן "רַבֵּי הַיְהוּשֻׁעַ אָמַר, עֵינַי הֶרְעוּ [וְהָיָה צָרוֹת עִין (מאיר)], וְיִצְרַר הֶרְעוּ, וְשִׁנְאָת הַפְּרִיּוֹת, מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם" (אבות פ"ב מ"א), משפט מוכר, אך צריך להבין אותו...

הסבר ראשון הוא, שהמח משתבש... כמעשה הידוע, באיש עסקים מחו"ל, בעלים של חברה למוצרי החלקה על הקרח וגלישה, ששלח את בנו לגור בירושלים, ולצורך פרנסה פתח לו חנות לסקי. והנה, לאחר שבועות מספר, שלח הבן מכתב לאביו, "אבא שלום, העסקים לא הולכים בכלל, כי בירושלים אין כמעט שלג ואין צורך בסקי. אבל דבר אחד אספר לך והוא, שנפתחו עוד כמה חנויות לסקי סמוך לחנותי..."

הסבר שני לכך שצרות עין מוציאה את האדם מן העולם, מובאת בפלא יועץ (ערך קנאה) "ומי שיש בו מדה רעה זו, כל ימיו מכאובים, ואוכל לחם העצבים, ואין לו רעים אהובים, ומרבה ריבות, והוא שמח לאיד ורוצה בתקלת חברו, ושיכשלו חבריו בדבר הלכה ושיקצרו בעבודת השם יתברך שמו, ושיהיה להם מיעוט הערך וקוצר ההשגה, וכהנה רעות רבות ועבירות שנגררות מן הקנאה."

הסבר שלישי, אפשר ללמוד מהגמרא (ערכין טז). האומרת שאחד הדברים עליהם לוקים בנגעים, זו צרות עין, שכן לפיה מובנים דברי האדמו"ר הפני מנחם מגור זיע"א, לגבי **מחלת הסרטן**, המתפשטת בממדי ענק, המתחילה בתא אחד נגוע שמתפשט על תאים אחרים, שהתבטא "לי נראה שזה מחמת צרות עין, שאדם מנסה לקחת את מה שיש לחברו", וכן דבריו עולים בקנה אחד עם המחקרים המראים שרוב ככל החולים במחלה הארוה, לא עלינו, חלו בכך משום שהקפידו על אדם אחר, ושמרו טינה בליבם (הרב זמיר כהן שליט"א)...

עצה שניה, **תתחיל לתרום בעין יפה**, שכן רש"י (סוטה לח:) פירש שטוב עין היינו, ששונא בצע וגומל חסד בממונו... ואל תחשוש שזה בא על חשבונך, שהרי נאמר "טוב עין הוא יברך" פי נתן מלחמו לְדָל" (משלי כב ט), דהיינו, הנותן לעני בעין יפה יבורך מה, כי הלא נתן מלחמו לדל ואם עוד יבורך בנכסיו ישפיע עוד יותר ולא ירע לבבו בתת לו (מצודת דוד)... ענף נוסף בעצה זו הוא **להשאל חפצים**, שכן, צר-העין, אינו משאל חפציו לאחרים (רש"י ערכין טז), ובפרט מי שאינו משאל ספרים, שידוע מה ש"כתב ב'ספר חסידים' (ס"ח תתס"ט) שיש קבלה לקדושים, שמי שאינו משאל ספרים, ספריו לא יישארו אחריו לבניו, ח"ו, לזאת יחרד האיש ולא ימנע מלהשאל ספריו, למען יהיה הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד" (פלא יועץ ערך נדיבות).

ועצת העצות היא, **להתמלא באמונה ובטחון**, שזו התרופה של החיים... שכן "אָמַר בֶּן עֲזַאִי מִשְׁלָךְ יִתְּנוּ לָךְ...". מה שנקצב לך מלמעלה, יגיע אל ידיך בכל מחיר, וכן מה שמגיע בדרך של שכר על העבודה, צדקה או מתנה, מהתחלה היה שלך. "...וְכַשְׁמָה יִקְרָאוּ, וְכַמְקוֹמָה יוֹשִׁיבוּ", לומר לך שאין העיסוק או הרמה הכלכלית שלך אמורים לגרוע מהכבוד והמעמד שתקבל. "...וְאֵין שְׂכָחָה לְפָנֵי הַמְּקוֹם", כי בורא עולם מדויק וזוכר ולא טועה, "וְאֵין אָדָם נוֹגֵעַ בְּמוֹךְ לְחִבְרוֹ", והצלחת האחר אינה באה על חשבונך, ואפילו "אֵין מְלָכוֹת נוֹגְעַת בְּחִבְרָתָהּ אֶפְלוּ כְּמֵלֵךְ נִימָא", כך שכל צבא רוסיה אינו יכול לכבוש אפילו חתיכת עשב או רגב אדמה ממדינת אוקראינה ללא הסכמת הבורא ברוך הוא (שיר השירים רבה פרשה ג אות ה)... בקיצור, נבדקת? התגלית כחיובי? תעבוד על זה! שלא 'תעבוד' על עצמך, תעבוד על עצמך...

כעת, לפני שתמשיך... **היבדק וסע!**

בדוק עצמך, כאשר אתה שומע שהחבר שלך לעבודה בתפקיד זה, מרוויח פי 10 ממך, בתקופה שאתה עושה בירור יתרה בבנק וזה מראה לך את הטמפרטורה בסיביר - האם אתה מעקם את פניך כלפיו? מגלים לך שהחבר שלך עבר דירה מהשכונה בגלל שהוא זכה בלוטו - האם נצבט לך הלב? מודיעים לך שקבלת 85 במבחן והחברותא שלך קיבל 100 - האם אתה ממשיך לפרגן לו? אתה רואה שלכל אחיך יש מעל 8 ילדים שיחיו, ואתה כל היום עסוק בסגולות ותפילות בכדי לזכות לילד הראשון - האם אתה מרים את האחיניים שלך בשמחה? כשהשכן שלך מבקש להרחיב את הדירה, שלא על חשבונך - האם אתה עומד על רגליך האחוריות ונלחם לדחות את 'היתר הבניה'? יש לך בנות מבוגרות בבית, כמו 'אשה שניה' על הראש, ואילו גיסך מצליח לחתן את ילדיו כסדרן - האם אתה רוקד באירועים שלו עם לב שלם? אתה עם כל הכישורים נשאת באותה משבצת, ומנגד חבר ילדות עם כל הקשרים נסק לתפקיד אליו תמיד חשקת - האם אתה מחפש את החסרונות שבו או את הטעויות שהוא משאיר אחריו?... בקיצור, אם היתה תשובה חיובית לאחת מהשאלות - כנראה שמקנת פה צרות עין...

וכעת נשאל איך מטפלים בזה? ניתן לכך מספר עצות...

עצה ראשונה היא, **להתחיל לפרגן**, שכן 'אחר המעשים נמשכים הלבבות'. קודם כל, תפרגן לאשתך... בעל אחד שלא יודע לפרגן, התקשר לאשתו באמצע היום, "אשתי, שואלים פה מה שמת בקציצות?", אשתו התלהבה, וניסתה לסחוט ממנו עוד פירגונים "אני לא יכולה להגיד, זה מתכון סודי, אני לא מגלה לאחרים". אמר לה בעלה "מירי, תפסיקי עם הבדיחות, אני ב'מיון', הרופא מבקש לדעת מה שמת בקציצות האלה!"...

הרב וולקין שליט"א, משגיח בישיבת עטרת ישראל, סיפר שאמא שלו גדלה בביתו של החפץ חיים זצ"ל עד גיל שש, ואמרה שמיד בבואו לבית לביל שבת, הוא לא פתח באמירת 'שלום עליכם', אלא הביט על השולחן והתחיל לשבח כל סלט וסלט. אמרו לו "רבנו, האורחים מחכים, וכן המלאכים", אמר להם הרב "זה מה שאני רוצה, שגם המלאכים ישמעו איך שאני מפרגן לאשה"... תפרגן לה, תהיה דוגמא לילדים שלך, בכדי שיהיה ביניהם אחדות ולא תחרות... לאחר מכן, **תתרגל לפרגן לחבריך**, כי בכדי להגיע לפירגונים, אתה תתור אחר המעלות שלהם ולא אחר החסרונות... ותדע לפרגן גם אם לא מצאת מעלה, כידוע, "כיצד מרקדין לפני הכלה?..." ובית הלל אומרים כלה נאה וחוסדה" (כתובות טז), והלכה כמותם שיש לשבח את הכלה בפני החתן, אף אם זה לא נכון...

שאלת חכם

קודם שהאדמו"ר מרדז'ין הוכתר כאדמו"ר, בעודו בחור, הזדמן פעם לבית המדרש בעיירה הסמוכה למקום מגוריו, ומצא שם חבורת קבצנים המתווכחים ביניהם ברעש גדול. התעניין בחבור על מה היוכחו, והם הסבירו לו שהעשיר הגדול של העיר מכניס הערב את בנו לחופה ועורך בביתו סעודה כיד המלך, אלא שישנה הוראה מפורשת ממנו שאין לאפשר דריסת-רגל לעניים בביתו הנעול. הבחור, רבי גרשון, ביקש מהעניים להתלות אליו לכיוון בית העשיר. הרב גרשון נקש על הדלת הכבדה, ותגובה מבעד לדלת לא איחרה לבוא, היה זה שומר הפתח שאמר "אצלנו מכניסים רק מוזמנים, לא עניים", רבי גרשון הרים את קולו ואמר "יש לי שאלת חכם לשאול את רב העיירה". לאחר שהייה קצרה, נפתחה הדלת ורבי גרשון הוכנס פנימה, והובל לעבר רב העיירה שישב בראש שולחן הכבוד ליד העשיר. רבי גרשון בפנותו לרב פתח "יש לי שאלה אל כבוד הרב, מה הטעם שהתורה ציוותה "לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו" (דברים כב:)?", דעתו של הרב לא היתה מיושבת מחמת האוירה במקום וכן היין ששתה, על כן הוא השיב בקוצר רוח "אין אנו יודעים טעמן של מצוות, ואנו מקבלים אותן עלינו כגזרת מלך". הרב התכונן להסב פניו ממנו, חזרה אל השולחן, אלא שרבי גרשון המשיך "רגע, כבודו, אבל לי נראה, שדוקא ישנו טעם הגיוני לדבר. כידוע, השור מעלה גרה לאחר האכילה, ולעומתו החמור אינו מעלה גרה. כשרואה החמור את השור לועס ללא הפסקה, הוא מסיק שכנראה הגישו מנה נוספת של אוכל רק לשור, מבלי שהחמור ידע על כך. כיון שהחמור לא מוצא את האוכל שהוא ברא בדמיונו, הוא מצטער על כך צער רב. לכן חסה התורה ואמרה "לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו". וכאן רבי גרשון הרכין ראשו ולחש לאוזן הרב, קצת בקול, בכדי שישמעו הדברים גם באוזני העשיר היושב לידו "הרי הדברים קל וחומר, אם התורה חסה על החמור, שלא יראה באכילתו של חברו ויצטער, על אחת כמה וכמה שאין לנעול את הדלת בפני עניים רעבים, כאשר אתם מסובים כאן ליד שולחנות ערוכים ומטיבים לבכם בכל מיני מאכל ומשקה"... בעל הבית, העשיר, היה נבוך לשמע דברי האורח, וחשש שכבודו יפגע, ומיד הורה לפתוח את דלתות הבית בפני העניים העומדים בפתח ולשתפם בסעודה, שערך לקרואים הנכבדים שהזמין לביתו.

לדיוג הנגזר - יוסף חיים יקותיאל בן שרה, הילה בת אלינור, טליה טלי בת שושנה. לוס"ק - ינון בן מרים מאן.
להצלחה - מוריה בת שושנה, יעקב בן אלינור, תומר בן לדיה, אלה בן איריס, נתאי בן איריס.
לרפואה - אמ"ר יצחק בן טוביה, אמ"ר שרה חיה בת נעימה, סעדה אושרה בת תנה חנינה, חיה יפה בת פרידה.
לחלוצות כל שולחי החומרים וכן מגייה העלון הם ובני ביתם, בכל שיפנו שישלכו ירוויחו ויצליחו, ושכינה תשרה במעשה ידיהם.